

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

10 aprilie 2018*

„Trimitere preliminară – Cetățenia Uniunii – Articolele 18 și 21 TFUE – Extrădare către Statele Unite ale Americii a unui cetățean al unui stat membru care și-a exercitat dreptul la liberă circulație – Acord de extrădare între Uniunea Europeană și acest stat terț – Domeniul de aplicare al dreptului Uniunii – Interdicția extrădării aplicată numai resortisanților naționali – Restricție privind libera circulație – Justificare întemeiată pe prevenirea impunității – Proportionalitate – Informarea statului membru de origine al cetățeanului Uniunii”

În cauza C-191/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania), prin decizia din 18 martie 2016, primită de Curte la 5 aprilie 2016, în procedura

Romano Piscioti

împotriva

Bundesrepublik Deutschland,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, domnii L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, J. Malenovský, E. Levits și C. G. Fernlund (raportor), președinți de cameră, domnii A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, S. Rodin și F. Biltgen, doamna K. Jürimäe și domnii C. Lycourgos și M. Vilaras, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 iulie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Piscioti, de R. Karpenstein, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de M. Hellmann, în calitate de agenți, asistați de F. Fellenberg, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vlácil, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: germană.

- pentru Irlanda, de M. Browne, de L. Williams, de E. Creedon și de A. Joyce, în calitate de agenți, asistați de M. Gray, barrister;
 - pentru guvernul maghiar, de M. M. Tátrai și de M. Z. Fehér, în calitate de agenți;
 - pentru guvernul neerlandez, de M. K. Bulterman, de M. A. M. de Ree și de M. Gijzen, în calitate de agenți;
 - pentru guvernul austriac, de G. Eberhard, în calitate de agent;
 - pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, de M. Nowak și de K. Majcher, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de R. Troosters și de S. Grünheid, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 21 noiembrie 2017,
- pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea decizie preliminară privește interpretarea articolului 18 primul paragraf TFUE.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Romano Pisciotti, cetățean italian, pe de o parte, și Bundesrepublik Deutschland (Republica Federală Germania), pe de altă parte, în legătură cu o cerere de extrădare a domnului Pisciotti adresată acestui stat membru de Statele Unite ale Americii.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Acordul UE-SUA

- 3 Acordul privind extrădarea între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii din 25 iunie 2003 (JO 2003, L 181, p. 27, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 106, denumit în continuare „Acordul UE-SUA”) prevede la articolul 1:

„Părțile contractante se angajează, în conformitate cu dispozițiile prezentului acord, să își consolideze cooperarea în contextul relațiilor aplicabile între statele membre și Statele Unite ale Americii în materie de extrădare a infractorilor.”

- 4 Acordul UE-SUA prevede la articolul 10, intitulat „Cereri de extrădare sau de predare înaintate de mai multe state”:

„(1) În cazul în care statul solicitat primește cereri de extrădare a aceleiași persoane din partea statului solicitant și din partea oricărui alt stat sau state, indiferent dacă este vorba sau nu de aceeași infracțiune, autoritatea executivă a statului solicitat stabilește cărui stat îi va fi predată persoana în cauză, dacă este cazul.

(2) În cazul în care un stat membru solicitat primește o cerere de extrădare din partea Statelor Unite ale Americii și o cerere de predare a aceleiași persoane în temeiul mandatului european de arestare, indiferent dacă este vorba sau nu de aceeași infracțiune, autoritatea competentă a statului solicitat stabilește cărui stat îi va fi predată persoana în cauză, dacă este cazul. În acest scop, autoritatea competentă este autoritatea executivă a statului membru solicitat dacă, în temeiul tratatului bilateral de extrădare în vigoare dintre Statele Unite ale Americii și statul membru, deciziile privind cererile multiple sunt luate de respectiva autoritate; dacă acest lucru nu este prevăzut de tratatul bilateral de extrădare, autoritatea competentă este desemnată de statul membru în cauză în temeiul articolului 19.

(3) La luarea deciziei menționate la alineatele (1) și (2), statul solicitat ține cont de toate aspectele pertinente, inclusiv, dar fără a se limita la [ele, de] cele enunțate în tratatul de extrădare aplicabil, cât și de elementele următoare, dacă ele nu figurează deja în respectivul tratat:

- (a) dacă cererile sunt făcute în temeiul unui tratat;
- (b) locurile în care a fost săvârșită fiecare dintre infracțiuni;
- (c) interesele statelor solicitante respective;
- (d) gravitatea infracțiunilor;
- (e) naționalitatea victimei;
- (f) posibilitatea unei extrădări ulterioare între statele solicitante;
- (g) ordinea cronologică în care au fost primite cererile din partea statelor solicitante.”

5 Articolul 17 din Acordul UE-SUA, intitulat „Nederogare”, prevede:

„(1) Prezentul acord nu aduce atingere posibilității statului solicitat, prevăzută în tratatul bilateral de extrădare în vigoare încheiat între un stat membru și Statele Unite ale Americii, de a invoca motivele de refuz în legătură cu o cauză care nu este reglementată de prezentul acord.

(2) În cazul în care principiile constituționale ale statului solicitat sau hotărâri judecătorești definitive cu caracter obligatoriu pentru statul respectiv pot să îl împiedice să își execute obligația de extrădare și nici prezentul acord, nici tratatul bilateral aplicabil nu permit soluționarea cazului, statul solicitat și statul solicitant recurg la consultări.”

Decizia-cadru 2002/584/JAI

6 Normele de drept al Uniunii referitoare la spațiul de libertate, securitate și justiție includ Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3).

Dreptul german

Legea fundamentală

- 7 Articolul 16 alineatul 2 din Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Legea fundamentală a Republicii Federale Germania) din 23 mai 1949 (BGBl. 1949, p. 1), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal (denumită în continuare „Legea fundamentală”), prevede:

„Niciun cetățean german nu poate fi extrădat în străinătate. Prin lege poate fi adoptată o reglementare derogatorie pentru extrădarea către un stat membru [...] sau către o instanță internațională, cu condiția să fie garantate principiile statului de drept.”

Tratatul de extrădare dintre Germania și Statele Unite

- 8 Auslieferungsvertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und den Vereinigten Staaten von Amerika (Tratatul de extrădare dintre Republica Federală Germania și Statele Unite ale Americii) din 20 iunie 1978 (BGBl. 1980 II, p. 646, denumit în continuare „Tratatul de extrădare dintre Germania și Statele Unite”) prevede la articolul 7 alineatul 1:

„Părțile contractante nu au obligația de a extrăda propriii resortisanți. [...]”

IRG

- 9 Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (Legea privind asistența judiciară internațională în materie penală) din 23 decembrie 1982 (BGBl. 1982 I, p. 2071), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal (denumită în continuare „IRG”), prevede la articolul 12, intitulat „Autorizarea extrădării”:

„[...] extrădarea poate fi autorizată numai dacă instanța a declarat extrădarea admisibilă.”

- 10 Articolul 13 din IRG, intitulat „Competența materială”, prevede la alineatul 1:

„Hotărârile judecătorești sunt pronunțate de [...] Oberlandesgericht [(Tribunalul Regional Superior, Germania)]. Hotărârile Oberlandesgericht [(Tribunalul Regional Superior)] nu sunt supuse niciunei căi de atac [...]”

- 11 În conformitate cu articolul 23 din IRG, intitulat „Decizia privind obiecțiile ridicate de persoana urmărită”:

„Competența privind soluționarea obiecțiilor ridicate de persoana urmărită împotriva ordinului de extrădare și a executării acestuia revine Oberlandesgericht [(Tribunalul Regional Superior)].”

- 12 Articolul 74 alineatul 1 din IRG prevede:

„Ministerul Federal al Justiției și Protecției Consumatorilor se pronunță asupra cererilor externe de asistență judiciară și asupra prezentării cererilor de asistență unor state terțe în acord cu Ministerul Afacerilor Externe și cu alte ministere federale al căror domeniu de activitate este vizat de asistența judiciară. [...]”

Codul penal

- 13 Articolul 7 alineatul 2 din Strafgesetzbuch (Codul penal, BGBl. 1998 I, p. 3322) prevede că dreptul penal german este aplicabil faptelor săvârșite în afara Germaniei atunci când actul este pedepsibil în statul în care a fost săvârșit sau locul unde actul a fost săvârșit nu ține de nicio instanță penală și atunci când autorul său era străin la data faptelor, a fost regăsit pe teritoriul național și, deși legea de extrădare autorizează extrădarea sa în funcție de tipul de infracțiune, acesta nu este extrădat, întrucât nu a fost introdusă într-un termen rezonabil nicio cerere de extrădare sau a fost respinsă sau extrădarea însăși nu poate fi pusă în aplicare.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 14 Domnul Piscioti este resortisant italian. Acesta a făcut obiectul unei anchete în Statele Unite începând din anul 2007 ca urmare a faptului că a participat la practici concertate și la înțelegeri anticoncurențiale, precum și al unei cereri de extrădare în vederea urmăririi penale din partea autorităților americane.
- 15 La 26 august 2010, împotriva sa a fost emis un mandat de arestare de către US District Court for the Southern District of Florida în Fort Lauderdale (Instanța Federală Regională a Statelor Unite ale Americii în Regiunea de Sud a Statului Florida cu Sediul în Fort Lauderdale), precum și un act de acuzare al Marelui Juriu (Grand Jury) al aceleiași instanțe. Domnul Piscioti era acuzat că a făcut parte dintr-un grup de lucru format din lucrători ai departamentelor de vânzări ale unor întreprinderi producătoare de conducte marine care, începând cu anul 1999 și până la sfârșitul anului 2006, au denaturat concurența împărțind piața de vânzare a acestor conducte în statul Florida (Statele Unite) și în alte locuri.
- 16 La 17 iunie 2013, în timp ce zborul său din Nigeria către Italia făcea escală pe aeroportul din Frankfurt am Main (Germania), domnul Piscioti a fost arestat de ofițeri ai poliției federale germane.
- 17 La 18 iunie 2013, domnul Piscioti a fost prezentat în fața Amtsgericht Frankfurt am Main (Tribunalul Districtual din Frankfurt am Main, Germania) în vederea soluționării cererii de arestare prezentate de Statele Unite ale Americii. El a declarat că nu este de acord cu procedura de extrădare informală simplificată.
- 18 În temeiul unei ordonanțe emise de Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Tribunalul Regional Superior din Frankfurt am Main, Germania) la 24 iunie 2013, domnul Piscioti a fost plasat în detenție provizorie în vederea extrădării. La 7 august 2013, Statele Unite ale Americii au transmis Republicii Federale Germania cererea de extrădare oficială.
- 19 La 16 august 2013, Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Tribunalul Regional Superior din Frankfurt am Main) a dispus menținerea detenției provizorii a domnului Piscioti cu titlu de arestare formală în vederea extrădării.
- 20 Prin ordonanța din 22 ianuarie 2014, Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Tribunalul Regional Superior din Frankfurt am Main) a declarat că cererea de extrădare a domnului Piscioti era admisibilă.
- 21 La 6 februarie 2014, domnul Piscioti a sesizat Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală, Germania) cu o cerere de măsuri provizorii pentru a împiedica executarea ordonanței pronunțate de Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Tribunalul Regional Superior din Frankfurt am Main) din 22 ianuarie 2014. Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală) a respins această cerere prin ordonanța din 17 februarie 2014.

- 22 Prin scrisoarea din 26 februarie 2014, domnul Pisciotti a indicat Bundesministerium der Justiz (Ministerul Federal al Justiției, Germania) că extrădarea sa ar fi contrară dreptului Uniunii în măsura în care o aplicare literală și limitată la resortisanții germani a articolului 16 alineatul 2 prima teză din Legea fundamentală ar încălca principiul general al nediscriminării.
- 23 La 17 martie 2014, Republica Federală Germania a autorizat extrădarea domnului Pisciotti, care a fost efectuată la 3 aprilie 2014.
- 24 Tot la 17 martie 2014, domnul Pisciotti a introdus o acțiune la Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania), pentru a se constata răspunderea Republicii Federale Germania pentru că a autorizat extrădarea sa și a se obține obligarea acestui stat membru la plata de daune interese.
- 25 Întrucât și-a recunoscut vinovăția în cadrul procedurii penale desfășurate în Statele Unite împotriva sa, domnul Pisciotti a fost condamnat la o pedeapsă privativă de libertate de 2 ani, din care a fost dedusă durata de 9 luni și 16 zile, petrecută în stare de detenție în Germania, precum și la pedeapsa amenzii în cuantum de 50 000 de dolari americani (USD) (aproximativ 40 818 euro). Domnul Pisciotti a executat pedeapsa cu închisoarea în Statele Unite până la data de 14 aprilie 2015, când a fost pus în libertate.
- 26 Instanța de trimitere precizează că, în temeiul jurisprudenței Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală), Republica Federală Germania este supusă obligației rezultate din articolul 1 alineatul 3 și din articolul 20 alineatul 3 din Legea fundamentală de a efectua propriul control de legalitate cu privire la o autorizație de extrădare și de a respecta eventualele angajamente de drept internațional. Ea adaugă că Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală) a statuat, printre altele și în cazul domnului Pisciotti, că interdicția discriminărilor pe motiv de cetățenie prevăzută la articolul 18 TFUE nu se aplică în materia raporturilor de extrădare cu statele terțe pentru motivul că materia respectivă nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii.
- 27 Instanța de trimitere arată că, contrar opiniei Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală), apreciază că dreptul Uniunii este aplicabil prezentei cauze. Ea subliniază că domnul Pisciotti a făcut uz de dreptul de liberă circulație conferit de articolul 21 alineatul (1) TFUE prin faptul că a făcut escală la Frankfurt am Main, cu ocazia zborului din Nigeria către Italia. În plus, și extrădarea acestuia în Statele Unite ar putea intra, în opinia sa, în domeniul de aplicare material al dreptului Uniunii în temeiul Acordului UE-SUA.
- 28 În acest context, instanța de trimitere ridică problema dacă articolul 17 alineatul (2) din acordul menționat ar putea fi totuși interpretat în sensul că introduce o excepție de la aplicarea dreptului Uniunii și, prin urmare, poate justifica o discriminare pe motiv de cetățenie. Ea pare să considere însă că o asemenea justificare este exclusă, ținând seama de dreptul primar al Uniunii.
- 29 În cazul unei încălcări a dreptului Uniunii de către Republica Federală Germania, această instanță urmărește să afle dacă încălcarea respectivă este „suficient de gravă” pentru a da dreptul la repararea prejudiciului. Ea arată că înclină spre un răspuns afirmativ, subliniind că, în opinia sa, acest stat membru dispunea doar de o marjă de apreciere extrem de redusă, chiar inexistentă. Instanța de trimitere are însă îndoieli cu privire la acest aspect, cu atât mai mult cu cât nu exista o jurisprudență a Curții cu privire la această problemă atunci când Republica Federală Germania a adoptat decizia.
- 30 În aceste condiții, Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) a) Extrădarea între un stat membru și un stat terț reprezintă o materie care, independent de cazurile particulare, nu intră niciodată sub incidența domeniului de aplicare material al tratatelor, astfel că principiul european al nediscriminării prevăzut la articolul 18 primul

paragraf TFUE nu trebuie avut în vedere în cazul aplicării (literale) a unei norme constituționale [în speță, articolul 16 alineatul (2) prima teză din Legea fundamentală], care interzice numai extrădarea propriilor resortisanți?

- b) În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare: răspunsul la prima întrebare este diferit în cazul în care extrădarea are loc între un stat membru și Statele Unite ale Americii în temeiul [A]cordului [UE-SUA]?

- 2) În măsura în care nu este exclus de la bun început ca în domeniul de aplicare al tratatelor să intre și extrădarea între statele membre și Statele Unite ale Americii:

Articolul 18 primul paragraf TFUE și jurisprudența Curții cu privire la acesta trebuie interpretate în sensul că un stat membru încalcă în mod nejustificat principiul nediscriminării prevăzut la articolul 18 primul paragraf TFUE în cazul în care, în aplicarea unei norme constituționale [în speță, articolul 16 alineatul (2) prima teză din Legea fundamentală], tratează diferit cererile de extrădare formulate de state terțe în ceea ce privește propriii resortisanți și resortisanții altor state membre [...], în sensul că îi va extrăda numai pe aceștia din urmă?

- 3) Dacă în cazurile de mai sus se reține o încălcare a principiului general al nediscriminării prevăzut la articolul 18 primul paragraf TFUE:

Jurisprudența Curții trebuie interpretată în sensul că, în cazurile precum cel de față, în care, înainte ca autoritatea competentă să poată autoriza extrădarea, este necesară o procedură judiciară de control al legalității, al cărei rezultat este obligatoriu pentru autoritatea competentă numai în cazul în care extrădarea este declarată nelegală, poate exista o încălcare gravă și atunci când se produce o încălcare minoră a principiului nediscriminării prevăzut la articolul 18 primul paragraf TFUE sau este necesară o încălcare mai vădită?

- 4) În cazul în care nu este necesară o încălcare mai vădită:

Jurisprudența Curții trebuie înțeleasă în sensul că, într-un astfel de caz, trebuie negată existența unei încălcări suficient de grave, întrucât, în cazul în care nu există o jurisprudență a Curții referitoare la un caz concret (în speță, domeniul de aplicare material al principiului general al nediscriminării prevăzut la articolul 18 primul paragraf TFUE în legătură cu extrădarea între statele membre și Statele Unite ale Americii), executivul național își poate întemeia decizia făcând trimitere la conformitatea acesteia cu hotărârile pronunțate anterior de instanțele naționale?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 31 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că, într-un caz precum cel în discuție în litigiul principal, în care un cetățean al Uniunii care a făcut obiectul unei cereri de extrădare către Statele Unite în temeiul Acordului UE-SUA a fost arestat, în vederea eventualei executări a acestei cereri, într-un alt stat membru decât cel al cărui resortisant este, situația acestui cetățean intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii.
- 32 În această privință, în măsura în care o cerere de extrădare, precum cea în discuție în litigiul principal, este efectuată în cadrul Acordului UE-SUA, ulterior intrării în vigoare a acestuia, trebuie să se constate că acest acord îi este aplicabil.

- 33 În plus, trebuie amintit că, în Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 30), referitoare la o cerere de extrădare provenită de la un stat terț cu care Uniunea nu a încheiat un acord de extrădare, Curtea a statuat că, deși normele în materie de extrădare intră în sfera de competență a statelor membre în lipsa unui astfel de acord, situațiile care intră în domeniul de aplicare al articolului 18 TFUE coroborat cu dispozițiile din Tratatul FUE referitoare la cetățenia Uniunii le includ pe cele care țin de exercitarea libertății de circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, astfel cum este conferită de articolul 21 TFUE.
- 34 În consecință, este necesar să se considere, în lumina hotărârii menționate, că situația unui cetățean al Uniunii precum domnul Piscioti, resortisant italian care și-a exercitat dreptul la liberă circulație în Uniune făcând escală în Germania în timpul călătoriei sale de întoarcere din Nigeria, intră în domeniul de aplicare al tratatelor, în sensul articolului 18 TFUE. Împrejurarea că, atunci când a fost arestat, acesta se afla doar în tranzit în Germania nu este de natură să infirme această constatare.
- 35 Prin urmare, trebuie să se răspundă la prima întrebare că dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că, într-un caz precum cel în discuție în litigiul principal, în care un cetățean al Uniunii care a făcut obiectul unei cereri de extrădare către Statele Unite a fost arestat, în vederea eventualei executări a acestei cereri, într-un alt stat membru decât cel al cărui resortisant este, situația acestui cetățean intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii din moment ce cetățeanul respectiv și-a exercitat dreptul la liberă circulație în Uniune, iar cererea de extrădare menționată a fost efectuată în cadrul Acordului UE-SUA.

Cu privire la a doua întrebare

- 36 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă, într-un caz precum cel expus la punctul 35 din prezenta hotărâre, articolul 18 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca statul membru solicitat să instituie o distincție în temeiul unei norme de drept constituțional între propriii resortisanți și resortisanții altor state membre și să autorizeze extrădarea acestora din urmă, în condițiile în care nu permite extrădarea propriilor resortisanți.
- 37 Este necesar ca a doua întrebare să fie examinată în lumina Acordului UE-SUA.
- 38 În această privință, trebuie să se constate că acordul menționat, al cărui obiect este, în conformitate cu articolul 1, să consolideze cooperarea dintre Uniune și Statele Unite ale Americii, în contextul relațiilor aplicabile între statele membre și acest stat terț în materie de extrădare, nu abordează problema, ca atare, a unei eventuale diferențe de tratament, din partea statului solicitat, între propriii resortisanți și resortisanții altor state. În plus, cu excepția articolului 13, referitor la pedeapsa cu moartea, acest acord nu prevede motive proprii de refuz al extrădării.
- 39 Articolul 17 din Acordul UE-SUA prevede însă în mod expres, la alineatul (1), că un stat membru, în calitate de stat solicitat, poate invoca, în conformitate cu un tratat bilateral încheiat între acest stat și Statele Unite ale Americii, un motiv de refuz al extrădării în legătură cu o cauză care nu este reglementată de acordul menționat. În ceea ce privește Tratatul privind extrădarea dintre Germania și Statele Unite, trebuie să se arate că articolul 7 alineatul (1) din acesta permite statelor contractante să nu extrădeze propriii resortisanți.
- 40 În plus, potrivit articolului 17 alineatul (2) din Acordul UE-SUA, în cazul în care principiile constituționale ale statului solicitat pot să îl împiedice să își execute obligația de extrădare și nici Acordul UE-SUA, nici tratatul bilateral aplicabil nu permit soluționarea cazului, statul solicitat și statul solicitant recurg la consultări.

- 41 Prin urmare, acest articol 17 permite, în principiu, ca un stat membru să rezerve, fie în temeiul dispozițiilor unui acord bilateral, fie în cel al normelor din dreptul său constituțional, un tratament special propriilor resortisanți interzicând extrădarea acestora.
- 42 Totuși, este necesar ca această competență să fie exercitată în conformitate cu dreptul primar și în special cu normele Tratatului FUE referitoare la egalitatea de tratament și la libertatea de circulație a cetățenilor Uniunii.
- 43 Astfel, aplicarea de către un stat membru, în temeiul articolului 17 alineatul (1) sau (2) din Acordul UE-SUA, a unei norme privind refuzul extrădării incluse într-un acord bilateral dintre un stat membru și Statele Unite ale Americii, precum articolul 7 alineatul (1) din Tratatul privind extrădarea dintre Germania și Statele Unite, sau a unei dispoziții din dreptul național, precum articolul 16 din Legea fundamentală, potrivit căreia niciun cetățean german nu este extrădat, trebuie să fie conformă cu Tratatul FUE, în special cu articolele 18 și 21 din acesta.
- 44 În această privință, Curtea a statuat că normele naționale de extrădare ale unui stat membru care introduc o diferență de tratament după cum persoana în cauză este un resortisant al acestui stat membru sau un resortisant al unui alt stat membru, întrucât conduc la a nu acorda resortisanților altor state membre care se deplasează pe teritoriul statului solicitat protecția împotriva extrădării de care beneficiază resortisanții acestui din urmă stat membru, pot afecta libertatea celor dintâi de a circula în Uniune (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 32).
- 45 În consecință, într-o situație cum este cea în discuție în litigiul principal, inegalitatea de tratament care constă în a permite extrădarea unui cetățean al Uniunii, resortisant al unui alt stat membru decât statul membru solicitat, cum este domnul Piscioti, se concretizează într-o restricție privind libera circulație în sensul articolului 21 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 33).
- 46 O astfel de restricție trebuie să se întemeieze pe considerații obiective și să fie proporțională cu obiectivul urmărit în mod legitim (a se vedea în special Hotărârea din 12 mai 2011, Runevič-Vardyn și Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, punctul 83 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 34).
- 47 Curtea a recunoscut că obiectivul de a evita riscul de impunitate a persoanelor care au comis o infracțiune se înscrie în cadrul prevenirii criminalității și al combaterii acestui fenomen. Acest obiectiv trebuie considerat, în contextul spațiului de libertate, securitate și justiție fără frontiere interne, vizat la articolul 3 alineatul (2) TUE, ca prezentând un caracter legitim în dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctele 36 și 37, precum și jurisprudența citată).
- 48 Cu toate acestea, măsurile care restrâng o libertate fundamentală precum cea prevăzută la articolul 21 TFUE nu pot fi justificate prin considerații obiective decât dacă sunt necesare pentru protecția intereselor pe care urmăresc să le garanteze și numai în măsura în care aceste obiective nu pot fi atinse prin măsuri mai puțin restrictive (Hotărârea din 12 mai 2011, Runevič-Vardyn și Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, punctul 88 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 38).
- 49 Domnul Piscioti susține că, din moment ce Republica Federală Germania prevede în legislația sa națională, la articolul 7 alineatul 2 din Codul penal, posibilitatea de a urmări penal pe teritoriul său o persoană, originară dintr-un alt stat membru, în cazul în care extrădarea nu poate fi pusă în aplicare, este de competența acestui prim stat membru să aleagă această soluție mai puțin restrictivă și să nu îl extrădeze. Guvernul german contestă însă interpretarea acestei dispoziții pe care se întemeiază acest argument.

- 50 În speță se pune însă numai problema dacă Republica Federală Germania putea să acționeze împotriva domnului Piscioti într-un mod care să afecteze mai puțin exercitarea dreptului său la liberă circulație, preconizând mai degrabă predarea acestuia către Republica Italiană decât extrădarea sa către Statele Unite ale Americii.
- 51 În această privință, Curtea a statuat că trebuie privilegiat schimbul de informații cu statul membru al cărui cetățean este persoana interesată în scopul de a oferi autorităților acestui stat membru, dacă este cazul, posibilitatea de a emite un mandat european de arestare în vederea urmăririi penale. Astfel, atunci când unui stat membru în care s-a deplasat un cetățean al Uniunii resortisant al unui alt stat membru i se adresează o cerere de extrădare de către un stat terț cu care primul stat membru a încheiat un acord de extrădare, acesta are obligația să informeze statul membru al cărui resortisant este respectivul cetățean și, dacă este cazul, la cererea acestui din urmă stat membru, să i-l predea pe acel cetățean, în conformitate cu dispozițiile Deciziei-cadru 2002/584, cu condiția ca acest stat membru să fie competent, în temeiul dreptului său național, să o urmărească penal pe această persoană pentru fapte săvârșite în afara teritoriului său național (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctele 48 și 50).
- 52 Deși această soluție a fost reținută, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 46 din Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630), într-un context care se caracteriza prin inexistența unui acord internațional privind extrădarea între Uniune și statul terț în cauză, ea are vocația de a se aplica într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care Acordul UE-SUA conferă statului membru posibilitatea de a nu extrăda propriii cetățeni.
- 53 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de argumentul invocat de unele dintre guvernele care au prezentat observații potrivit căruia în esență prioritatea acordată unei cereri de predare în temeiul unui mandat european de arestare față de o cerere de extrădare emisă de Statele Unite ale Americii ar lipsi de efect norma, cuprinsă la articolul 10 alineatele (2) și (3) din Acordul UE-SUA, în temeiul căreia autoritatea competentă a statului membru solicitat, în prezența unui astfel de concurs, stabilește statul căruia îi va fi predată persoana pe baza ansamblului elementelor pertinente.
- 54 Într-adevăr, eventualitatea ca mecanismul de cooperare amintit la punctul 51 din prezenta hotărâre să împiedice o cerere de extrădare către un stat terț acordând prioritate unui mandat european de arestare, în scopul de a acționa într-un mod care aduce mai puțin atingere exercitării dreptului la liberă circulație (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punctul 49), nu are un caracter automat. Astfel, pentru a menține obiectivul de a evita riscul de impunitate a persoanei în cauză pentru faptele care îi sunt reproșate în cererea de extrădare, trebuie ca mandatul european de arestare eventual emis de un stat membru, altul decât statul membru solicitat, să se refere cel puțin la aceleași fapte și ca, după cum reiese din cuprinsul punctului 50 din Hotărârea din 6 septembrie 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630), statul membru emitent să fie competent, în temeiul dreptului său, să o urmărească penal pe această persoană pentru astfel de fapte atunci când acestea sunt săvârșite în afara teritoriului său.
- 55 În speță, așa cum a arătat avocatul general la punctul 52 din concluzii, din dosarul de care dispune Curtea, precum și din ședință reiese că autoritățile consulare ale Republicii Italiene au fost informate cu privire la situația domnului Piscioti anterior executării cererii de extrădare în discuție în litigiul principal, fără ca autoritățile judiciare italiene să fi emis un mandat european de arestare împotriva acestei persoane.
- 56 În consecință, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că, într-un caz precum cel în discuție în litigiul principal, în care un cetățean al Uniunii care a făcut obiectul unei cereri de extrădare către Statele Unite, în cadrul Acordului UE-SUA, a fost arestat într-un alt stat membru decât cel al cărui resortisant este, în vederea eventualei executări a acestei cereri, articolele 18 și 21 TFUE trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca statul membru solicitat să instituie o distincție în temeiul unei norme de drept constituțional între propriii resortisanți și resortisanții altor state membre și să

autorizeze această extrădare, în condițiile în care nu permite extrădarea propriilor resortisanți, din moment ce a dat în prealabil posibilitatea autorităților competente ale statului membru al cărui resortisant este cetățeanul respectiv să îl solicite pe acesta în cadrul unui mandat european de arestare, iar acest din urmă stat membru nu a luat nicio măsură în acest sens.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

- 57 Având în vedere răspunsul dat la a doua întrebare, nu este necesar să se examineze a treia și a patra întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 58 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că, într-un caz precum cel în discuție în litigiul principal, în care un cetățean al Uniunii care a făcut obiectul unei cereri de extrădare către Statele Unite ale Americii a fost arestat, în vederea eventualei executări a acestei cereri, într-un alt stat membru decât cel al cărui resortisant este, situația acestui cetățean intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii din moment ce cetățeanul respectiv și-a exercitat dreptul la liberă circulație în Uniunea Europeană, iar cererea de extrădare menționată a fost efectuată în cadrul Acordului privind extrădarea între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii din 25 iunie 2003.**
- 2) **Într-un caz precum cel în discuție în litigiul principal, în care un cetățean al Uniunii care a făcut obiectul unei cereri de extrădare către Statele Unite ale Americii, în cadrul Acordului privind extrădarea între Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii din 25 iunie 2003, a fost arestat într-un alt stat membru decât cel al cărui resortisant este, în vederea eventualei executări a acestei cereri, articolele 18 și 21 TFUE trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca statul membru solicitat să instituie o distincție în temeiul unei norme de drept constituțional între propriii resortisanți și resortisanții altor state membre și să autorizeze această extrădare, în condițiile în care nu permite extrădarea propriilor resortisanți, din moment ce a dat în prealabil posibilitatea autorităților competente ale statului membru al cărui resortisant este cetățeanul respectiv să îl solicite pe acesta în cadrul unui mandat european de arestare, iar acest din urmă stat membru nu a luat nicio măsură în acest sens.**

Semnături